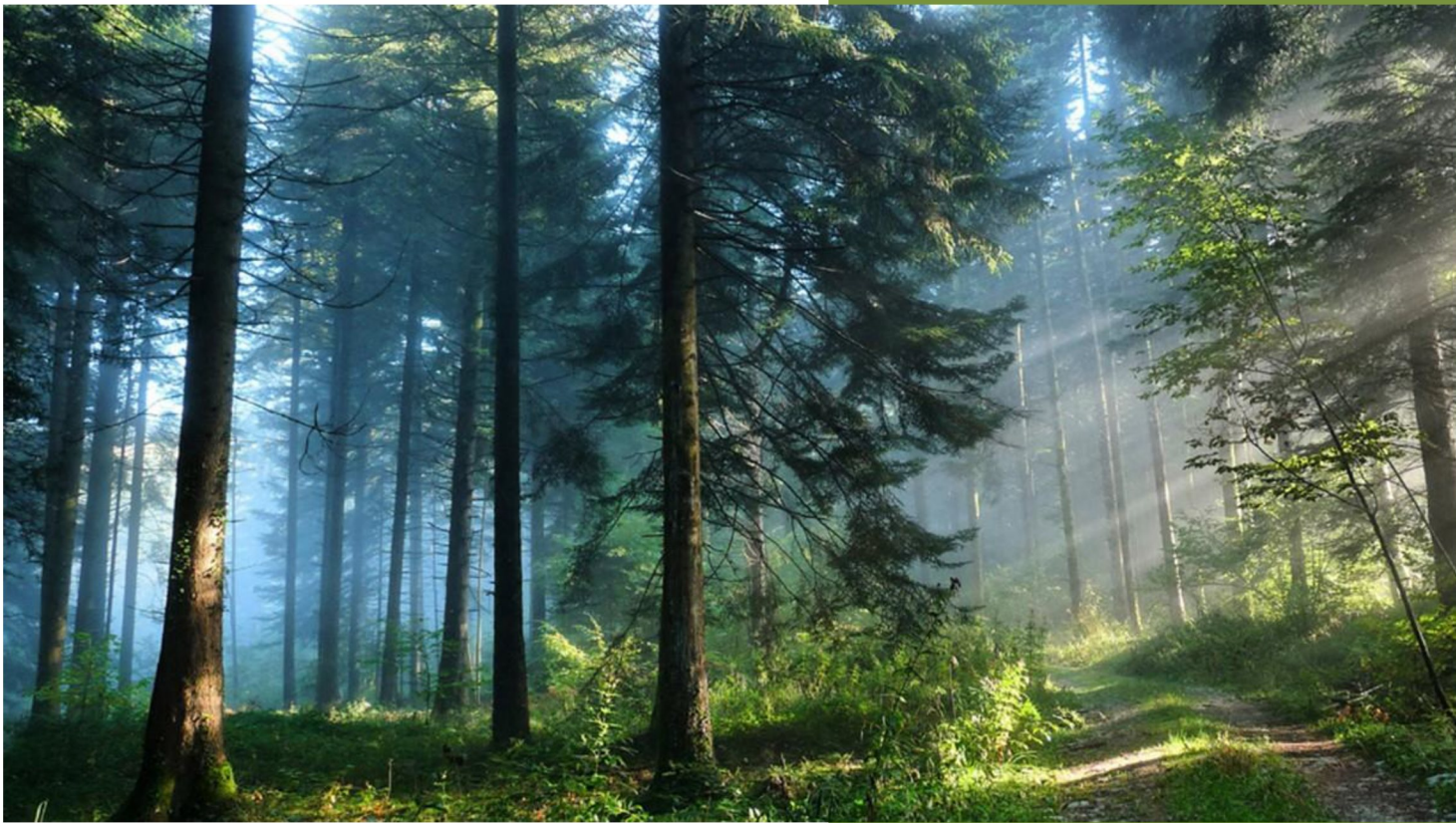


2018-
2030

Regional Miljø- og klimastrategi



21.06.2018

Miljø- og klimastrategi for Kongsvingerregionen

Innledning

Kongsvingerregionen har et mål om å være Norges grønne hjerte. Grønn vekst skal gi økt verdiskapning og bidra til en bærekraftig nasjonal vekst. Sentralt i en bærekraftig utvikling er bl.a. reduserte utslipp av klimagasser og riktig energi- og ressursbruk. Dette vil også være viktig for å utvikle og videreføre en konkurransedyktig vekst for nye og eksisterende virksomheter i regionen.

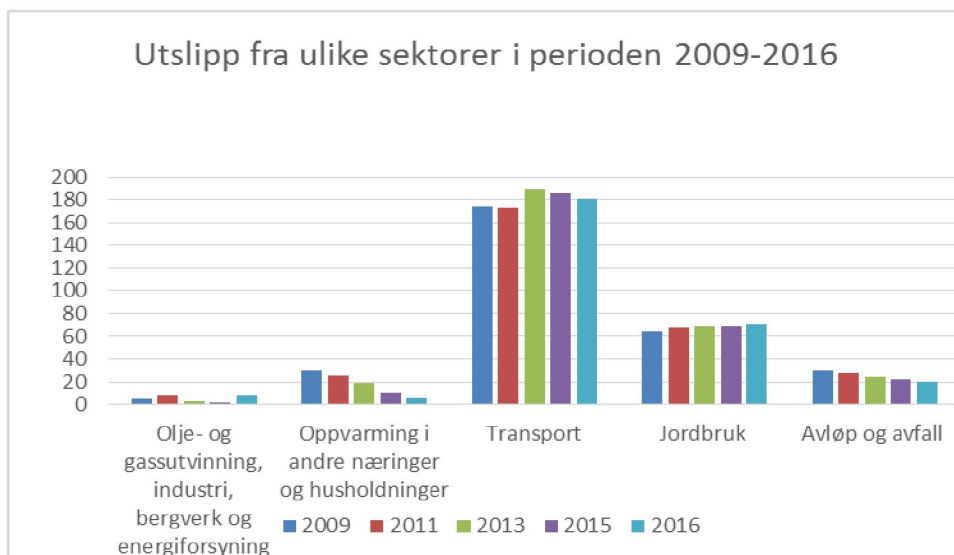
Det er et mål at regionen skal bli klimanøytral, dvs. at den ikke skal bidra til den globale oppvarmingen. Strategien avgrenses til å se på de direkte utslippene som skjer som følge av aktiviteter i regionen og omhandler ikke de indirekte utslipp som f.eks. forbruk av varer som produseres i andre regioner eller land medfører. Utslippene stoppes imidlertid ikke av kommune- eller landegrenser og de regionale tiltakene er derfor viktige også for de globale effektene.

En bærekraftig vekst omfatter ikke bare reduserte klimagassutslipp, men også bl.a. god helse, god utdanning og bruk av ren energi. For å lykkes med dette er en avhengig av samhandling mellom mange aktører der både statlige og kommunale aktører så vel som private virksomheter er viktige bidragsyttere. Kunnskap og samhandling på tvers av sektorer er derfor viktig for å lykkes. Dette er lagt til grunn for utforming av miljø- og klimastrategien.

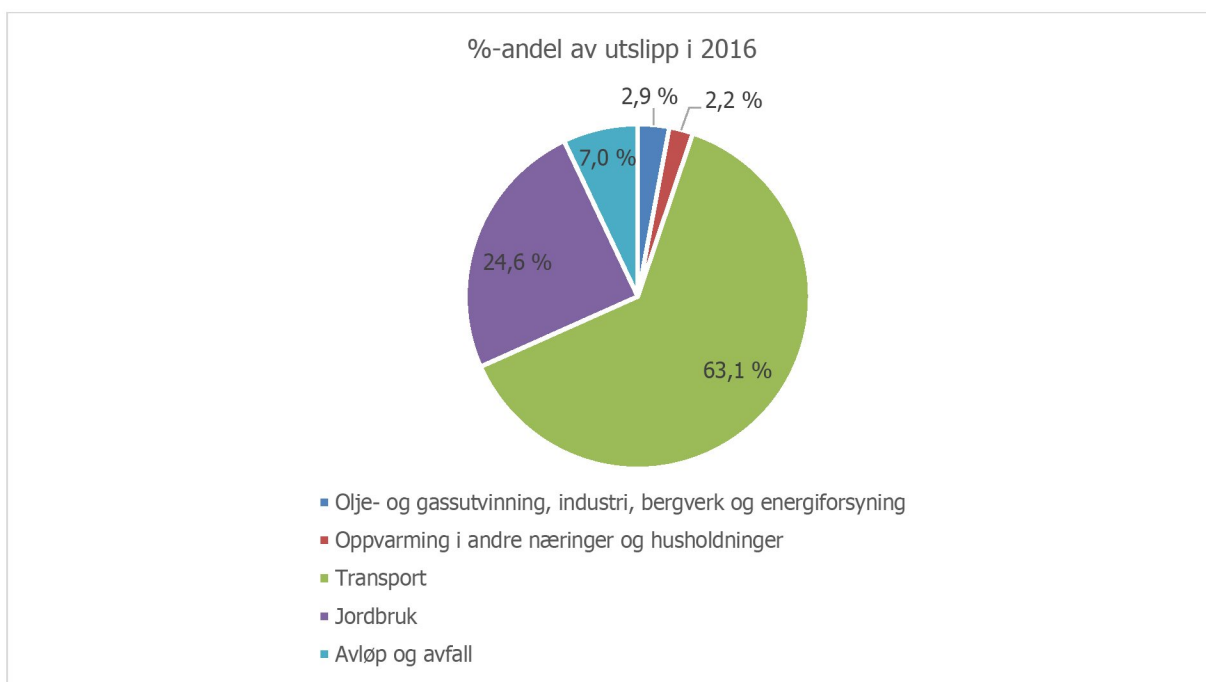
Beregninger for framtidens klima viser at en må påregne endringer i været, det blir både varmere og våtere. Dette gir utfordringer med kraftigere regnskyll og hyppigere flommer. Det er derfor viktig at strategien også ivaretar en klimatilpasset utvikling av regionen.

Status for klimagassutslipp i regionen

Det foreligger ikke gode klimaregnskap for den enkelte kommune og for regionen. Statistisk sentralbyrå (SSB) utarbeider imidlertid en rekke statistikker som sier noe om de direkte klimagassutslippene på fylkes- og kommunenivå fra ulike kilder som; veitrafikk, landbruk, stasjonær energibruk (bygg/næring), avløp og avfall som normalt er de viktigste kildene til de direkte utslippene. Det er flere ulike klimagasser som bidrar og for å kunne sammenligne effekten av disse omregnes de gjerne til CO₂ ekvivalenter. I grafen nedenfor er utslippene for de 6 kommuner som inngår i strategien aggregert for de sektorer hvor det foreligger utslippstall for perioden 2009 til 2016.



Figur 1: Klimagassutslipp fra ulike sektorer i Kongsvingerregionen i perioden 2009-2016



Figur 2: %-andel av utslipp fra de ulike sektorer i 2016

Som en ser av Figur 1 og Figur 2 er utslippene fra veitrafikken den største utslippskilden. Utslippene stammer fra lette kjøretøy, tyngre kjøretøy og fra andre dieseldrevne motorredskaper. Utslipet fra jordbruket er den andre store utslippskilden i regionen og består av utslipp fra husdyrhold, gjødsel/kunstgjødsel og annet jordbruk. Utslipet fra avløp og avfall er redusert i perioden og skyldes trolig at en stadig lavere andel av avfallet blir deponert. Utslipet fra industri, bergverk, energiforsyning har variert noe og utgjorde i 2016 knapt 3 %. Bidraget fra stasjonær energibruk til oppvarming har gått jevnt nedover og skyldes trolig at færre benytter olje til dette

formålet. I 2016 utgjorde utslippene vel 2 %. En nærmere oppsplitting av utslippene er omtalt i den sektorvise gjennomgang av strategien

Bidraget fra de ulike sektorene vil være et utgangspunkt for utforming av strategien og i hvilke sektorer det bør prioriteres å gjennomføre tiltak. Utslippene kan imidlertid avhenge av tiltak utenfor sektoren og f.eks. vil arealdisponering/-utvikling påvirke transportbehovet og utslippene fra veitrafikk betydelig. Som en ser av utslippskildene vil det være behov for at mange ulike aktører deltar for å kunne redusere utslippene, samtidig som en ønsker en vekst i regionen.

Miljø- og klimastrategien og forholdet til andre planer

Klimagassutslippene begrenses ikke av land- eller kommunegrenser og begrepet tenke globalt og handle lokalt er derfor svært sentralt. Dette er da også en viktig årsak til at klimaforhandlinger og inngåtte klimaavtaler forsøker å favne mest mulig globalt. FN har etablert et klimapanel som utarbeider faktagrunnlag som er et viktig underlag for de avtaler som er inngått og som startet med Kyotoavtalen som ble inngått i 1997 og som ble erstattet av Paris-avtalen i november 2016 da 55 land som står for mer enn 55 % av de globale utslippene hadde sluttet seg til avtalen. Norge er av de land som har sluttet seg til avtalen og dette legger føringer for de nasjonale forpliktelser, som igjen legger føringer for lokale mål og strategier.

For å sikre at den ønskede vekst i regionen skjer på bærekraftige premisser og bidrar til at en samtidig reduserer klimagassutslippene og sikrer en miljøvennlig energiomlegging, er det utarbeidet en statlig planretningslinje som skal gjelde for all regional- og kommunal planlegging etter plan- og bygningsloven. Dette innebærer bl.a. at kommunene i sin kommuneplan eller i egen kommunedelplan skal innarbeide tiltak og virkemidler for å redusere utslipp av klimagasser og sikre mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging. Strategien vil derfor kunne legge viktige føringer for revidering og utarbeidelse av nye kommuneplaner. Vise versa kan også eksisterende kommuneplaner gi viktige føringer for utforming av strategien.

De ulike kommunene i regionen har tidligere utarbeidet klima og energiplaner. Flere av disse har i liten grad blitt fulgt opp og dermed i stor grad endt som skrivebordsplaner. Det er imidlertid viktig at erfaringer fra utarbeidelse og oppfølging av disse tas med i de handlingsplaner som må utarbeides for å gjennomføre aktuelle lokale tiltak i kommunene og regionen for oppfølging av de mer overordnede strategier fra dette dokumentet.

FNs bærekraftsmål

Strategiene tar utgangspunkt FNs bærekraftsmål. Som det framgår av figur 3 er en bærekraftig utvikling sammensatt av en rekke ulike faktorer og der enkelte land har større utfordringer enn andre for å nå de ulike mål. Det å stoppe klimaendringene er ett av de 17 målene, men flere av de nevnte målene er sentrale for å utvikle en bærekraftig vekst for Kongsvingerregionen.

Bærekraftig utvikling som premis

Utviklingen av Kongsvingerregionen må imøtekomme dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov og sin livskvalitet. De tre samfunnsutviklingsdimensjonene er:

- **Miljø**, handler om å ta vare på naturen og klimaet som en fornybar ressurs for mennesker og samfunnet.
- **Økonomi**, handler om å sikre økonomisk trygghet for mennesker og samfunn.
- **Sosial**, handler om å sikre at alle mennesker får et godt og rettferdig grunnlag for et anstendig liv og en god helse. (Utdanning, anstendig arbeid, likestilling, kulturelt mangfold og et godt helsetilbud)



Figur 3: Det er sammenhengen mellom disse tre dimensjonene som avgjør om noe er bærekraftig.

Framtidige planer må legge opp til løsninger som både reduserer utslippene og reduserer risiko og sårbarhet for klimaendringer.

Klimaregnskap og planlegging for fremtiden

Det må utvikles et klimaregnskap: ett for kommunene i regionen og ett for «samfunnet».

Kommunene i regionen må utvikle et planverk som stimulerer/stiller krav til økt bærekraft og lavere utslipp.

Mål

Kommuneorganisasjonene skal være klimanøytrale i 2025.

Kongsvingerregionen (sivilsamfunn og næringsliv) skal være klimanøytrale i 2030.

Strategier

For å nå de mål som er satt for henholdsvis kommuneorganisasjonene i regionen og for de totale direkte utslippene fra sivilsamfunn og næringsliv i hver kommune er det satt opp noen overordnede strategier.

De overordnede strategiene er:

1. Kongsvingerregionen skal bidra til miljøvennlig infrastruktur, transport og logistikk på vegne av Norge og Europa
2. Kongsvingerregionen skal bidra til grønn vekst i næringslivet gjennom bruk av høyskolestiftelsen og økt kompetanse, og verdiskapning basert på økt bruk av lokale ressurser
3. Kongsvingerregionen skal bidra til å ha en by- og tettstedsutvikling som er inkluderende, trygg, robust og bærekraftig
4. Kongsvingerregionen skal være et trygt sted i forhold til klimaendringer

Strategiene skal gi et grunnlag for hvordan regionen kan fokusere på omstillingen til en mer bærekraftig og grønn vekst. Et resultat av omstillingen vil være reduserte klimagassutslipp.

I Figur 1 er utslippene aggregert til følgende sektorer:

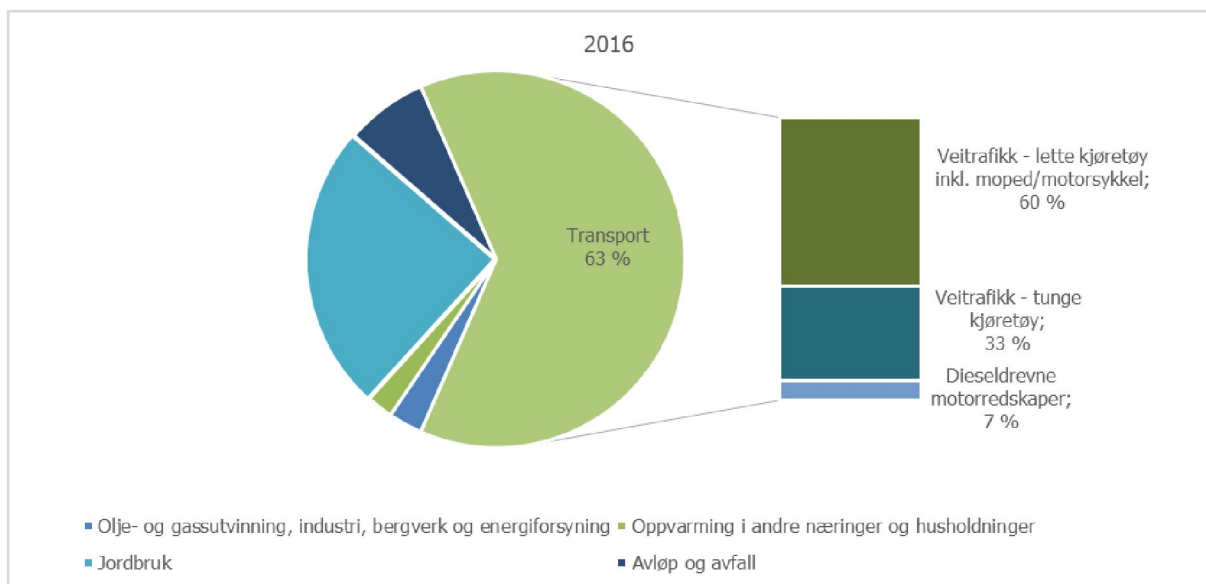
- Transport
- Jordbruk
- Avløp og avfall
- Stasjonær energibruk
- Olje- gassutvinning, industri, bergverk og energiforsyning.

Sektorene transport og jordbruk utgjør til sammen 88 % av de direkte utslippene i regionen. I det etterfølgende er disse to sektorene splittet opp i underkategorier hvor det framgår hva de største direkte utslippene består av. To av de overordnede strategiene er tilknyttet disse hovedsektorene, men går noe utover rammene for den enkelte sektor.

De overordnede strategiene har underliggende delstrategier med en angivelse av hvilke aktører som her kan bidra. I tillegg til de to hovedsektorene transport og jordbruk er det satt opp strategier knyttet til klimatilpasning og by- og tettstedsutvikling.

Strategier for Transportsektoren

I Figur 4 ser du direkte utslipp fra regionen med fokus på Transportsektoren. Transport utgjør i overkant av 60



Figur 4: Direkte utslipp fra regionen med underkategorier for transport i 2016

% av alle direkte utslipp. Av dette er det utslipp fra veitrafikk som utgjør mesteparten med til sammen over 93 %. Det er lette kjøretøy som genererer mest direkte utslipp av de tre underkategoriene.

Under framheves de strategier regionen skal samarbeide om som kan relateres til transportsektoren.

Kongsvingerregionen skal bidra til miljøvennlig infrastruktur, transport og logistikk på vegne av Norge og Europa

Tiltak

Region	Kommune
Fiberutbygging som sparer transportkostnader og utslipp.	Fiberutbygging som sparer transportkostnader og utslipp. Effektiviserer f. eks. hjemmetjenesten, offentlig kommunikasjon og næringsliv
Tilrettelegge for internasjonal godskorridor på bane over Kongsvinger og for videreutvikling av Kongsvingerregionen som logistikknutepunkt	Tilrettelegge for bærekraftige næringseiendommer som gir effektiv og miljømessig godsflyt
Tilrettelegge for dobbeltspor jernbane	Kommunene skal doble bruken av bioenergi innen 2025
Tilrettelegge for strøm på Solørbanen	
Fullføring av E16 mellom Nybakk og Slomarka	
Tilrettelegge for bærekraftige næringseiendommer som gir effektiv og miljømessig godsflyt	
Stimulere næringslivet til klimaeffektive logistikk-løsninger, og stille krav om miljø- og klimavennlige løsninger.	
Stimulere til økt bruk av fornybar energi (vindkraft, bioenergi, solceller, minivannkraftverk og mikro-/lokalnett	

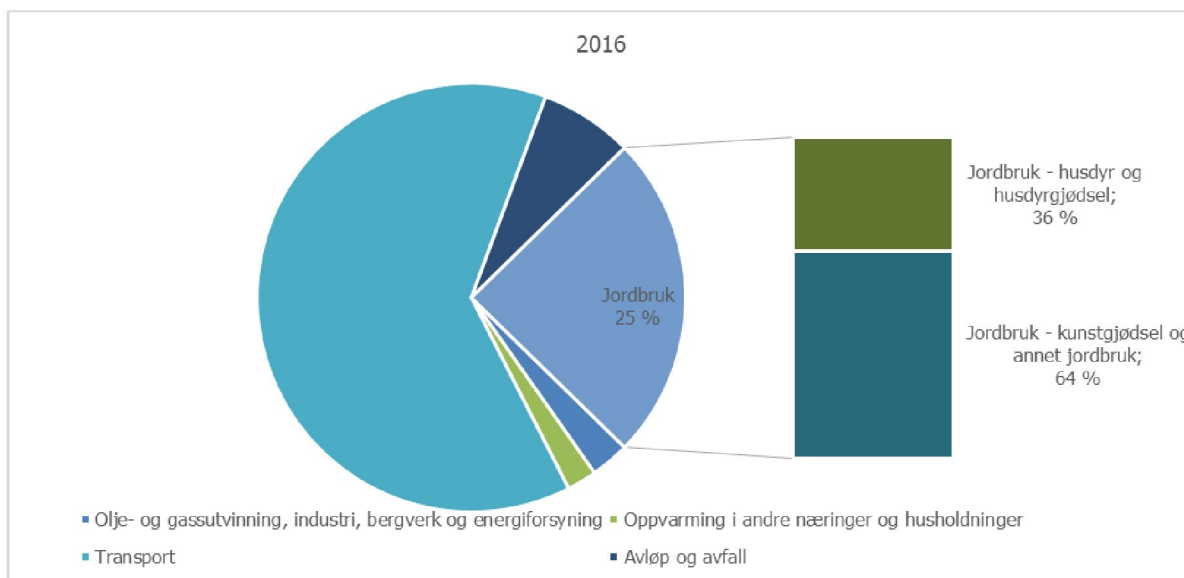


KONGSVINGERREGIONEN
Norges grønne hjerte



Strategier for Jordbrukssektoren og næringslivet

I Figur 5 ser du direkte utslipp fra Jordbrukssektoren. Jordbrukssektoren utgjør 25 % av de direkte utslippene i regionen. Fra jordbruket er det noe overvekt på utslipp fra kunstgjødning som utgjør 64 %.



Figur 5: Direkte utslipp fra regionen med underkategorier for jordbruket i 2016.

Jordbruket utgjør en betydelig del av næringslivet i regionen og under framheves de strategier som knyttes til næringslivet og økt bruk av lokale ressurser.

Kongsvingerregionen skal bidra til grønn vekst i næringslivet gjennom bruk av høyskolestiftelsen og økt kompetanse, og verdiskapning basert på økt bruk av lokale ressurser	
Tiltak	
Region	Kommune
Videreutvikle en bærekraftig matvareproduksjon og stimulere til økt eksport av regionens landbruksprodukter	Implementere «klimatekna landbruk» i Kongsvingerregionen. <ul style="list-style-type: none"> • Mindre transport • Riktig gjødsling • Riktig sprøyting • Tiltak mot avrenning • Økt avling/daa • Utnytte ny teknologi
Jobbe og legge til rette for økt foredling og gjenbruk av lokale råvarer innad i regionen	Legge til rette for økt foredling og at gjenbruk av lokale råvarer (landbruksprodukter og tømmer osv.) skal foregå lokalt

Tilrettelegge for kompetanseutvikling og FoU som stimulerer næringslivet til klimaeffektive løsninger	Bruke næringsfondet til å stimulere til klimavennlige og bærekraftige løsninger
Utvikle en Bærekraftspartner-avtale/nettverk mellom 7 Sterke og kommunene	Tilrettelegge for redusert vann- og energiforbruk Forpliktende samarbeid gjennom bærekraftspartner-avtale
Stimulere til kortreiste opplevelser og grønn turisme	Stimulere til kortreiste opplevelser og grønn turisme
Stimulere til at regionen kan bli Norges knutepunkt for bærekraftige byggematerialer	Skaffe forbrukerne samlet oversikt over lokale råvarer og produkter
Satse på å videreutvikle høyskoletilbudet for fagutdanning i regionen innenfor jordbruk og skogbruk.	Differensierte tomtepriser for næringseiendom ved bærekraftig bygging
Økt fokus på bærekraft allerede i barnehagen og barneskolen	
Videreutvikle en innkjøpsordning som stimulerer/stiller krav til økt bærekraft og lavere utslipp	
Regional koordinator for miljø og klimaarbeid	
Avfall må ses på som en ressurs, ikke et problem/kostnad. Søppelhåndtering må skje mer lokalt	



KONGSVINGERREGIONEN
Norges grønne hjerte



Strategier for By- og tettstedsutvikling

Kongsvingerregionen skal bidra til å ha en by- og tettstedsutvikling som er inkluderende, trygg, robust og bærekraftig	
Tiltak	
Region	Kommune
Koordinering av prosjekter knyttet til klima og miljø og folkehelse	Ha knutepunktutvikling som førende prinsipp for fremtidig utbygging
FNs 17 bærekraftsmål skal være drivere i samfunnsutviklingen og regionens by/tettsteder/bygder skal utvikles til å bli bærekraftige og moderne samfunn der både økonomisk, sosiale og miljømessige verdier gjennomsyres alt vi gjør og skaper	Utvikle tettsteder og bebyggelse slik at disse er forberedt på å takle framtidens klimautfordringer (for eksempel overvann og flom)
	Legge samordnet areal og transportplanlegging til grunn for den fysiske planleggingen. Koordinering av alle kommuners kommuneplaner
Gode renovasjonsordninger med flere sorteringsmuligheter	Stimulere og legge til rette for økt bruk av sykkel, gåing og kollektivtransport. Må ses i sammenheng med gode parkeringsmuligheter
	Flere gang- og sykkelveger
	Tiltak som stimulerer til bedre folkehelse
	Holdningskampanjer, barnehager/skole, gå- og sykkelprosjekter, gå til jobb/skole/butikk.
	Bygger samfunn ved bruk av bærekraftige ressurser
	Følge opp arbeidet i vannområde Glomma i Hedmark <ul style="list-style-type: none"> • Avrenningstiltak landbruk • Reduserer utslipp fra spredt avløp • Reduserer utslipp fra kommunale renseanlegg og tilhørende ledningsnett og pumpestasjoner
	Anlegge tømmeplasser for bobiler og båter



KONGSVINGERREGIONEN
Norges grønne hjerte



Strategier for Klimatilpasning

Kongsvingerregionen skal være et trygt sted i forhold til klimaendringer	
Tiltak	
Region	Kommune
Samhandle med nasjonale og regionale myndigheter om å sikre nødvendig infrastruktur	Legge til rette for å håndtere nedbørsflom og andre konsekvenser av klimaendringer
Gode beredskapsplaner i samarbeid med andre offentlige instanser som politi, brannvesen, sykehus, NVE, DSB, GIVAS etc.	Sikre god beredskap og sørge for tilstrekkelig dimensjonering av teknisk infrastruktur for å håndtere nedbørsflom
	Gjennom god samfunns- og arealplanlegging sikre at det ikke bygges i områder som er utsatt for naturutløste hendelser
	Utrede hvilke områder som kan være farlig med hensyn til ras, skred, flom, erosjon etc.

Bærekraftsnettverk næringsliv og kommuner

Industriforeningen 7 Sterke gav kommunenes ordførere følgende utfordring på felles formannskapsmøtet 26. oktober 2017: «Vi bør bli bærekraftige og troverdige sammen!».

Dette har ført til at det er etablert en bærekraftsnettverksgruppe mellom næringslivet, forskings- og utdanningsmiljøet og kommunene. Nettverket skal fungere som en privat/offentlig bærekraftsledelse, og skal gi en samstemthet i arbeidet. Bærekraft skal være på dagsorden og de langsiktige linjene skal utformes. Den praktiske og formelle handlingen skal ivaretas gjennom de formelle foraene innenfor kommunene, bedriftene og forsknings- og utdanningsmiljøene.

Et nytt studium i bioøkonomi starter opp på Høgskolesenteret i Kongsvinger (HIK) fra høsten 2018, og i tillegg er det ambisjoner om flere utdanningsløp basert på etterspørsel fra både bedriftene og det offentlige i årene fremover, blant annet jobbes det med å få på plass et studium i bærekraftsøkonomi.

Skal regionen bli mer synlige enn i dag må «Regionen gripe mulighetene og den må være tøffere – smartere – og stå samlet»!

Nedenfor skisseres prosessen og forutsetningene for bærekraftsnettverket:



